אמרת יש אם למקרא אלא דכ"ע יש אם למקרא ורבי ורבנן בהא קמיפלגי רבי סבר [1]ירשיעון אלהים אחריני ורבנן סברי ירשיעון דהאיך (א) והאי ור"י בן רועץ לא פליגי רבנן עליה ב"ה [א]דתניא [2]וכפר [3]וכפר [4]וכפר מפני הדין והלא דין הוא נאמר דמים למטה ונאמר דמים למעלה מה דמים האמורים למטה שנתנן במתנה אחת כיפר אף דמים האמורים למעלה שנתנן במתנה אחת כיפר או כלך לדרך זו נאמר דמים בחוץ ונאמר דמים בפנים מה דמים האמורים בפנים חיסר אחת ממתנות לא עשה ולא כלום אף דמים האמורים בחוץ חיסר [ב]אחת ממתנות לא עשה כלום נראה למי דומה דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מפנים או כלך לדרך זו דנין חטאת וד' קרנות מחטאת וארבע קרנות ואל יוכיח זה שאין חטאת וד' קרנות תלמוד לומר וכפר וכפר וכפר מפני הדין כיפר אע"פ שלא נתן אלא שלשה כיפר אף על פי שלא נתן אלא שתים כיפר אע"פ שלא נתן אלא אחת ור"ש ורבנן בהא פליגי ר"ש סבר סככא לא בעי קרא ורבנן סברי סככא בעי קרא ור"ע ורבנן בהא פליגי ר"ע סבר [5]נפשות תרתי משמע ורבנן סברי נפשות דעלמא משמע ודכולי עלמא יש אם למקרא [ג]והתניא [6]לטטפת [7]לטטפת [8]לטוטפות הרי כאן ארבע דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים אלא לעולם פליגי והני מילי כי פליגי היכא דשני קרא ממסורת אבל האי [9]חלב וחלב דכי הדדי נינהו יש אם למקרא והרי [10]יראה יראה דכי הדדי נינהו ופליגי דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה בן תימא [ד]הסומא בא' מעיניו פטור מן הראיה [ה]שנא' יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא אמר קרא [9]לא תבשל גדי [ו]דרך בישול אסרה תורה תנו רבנן דיני ממונות בשלשה

ואם

אמרת יש אם למקרא. וליכא מאן דפליג דהא פליגי בשר בחלב מנא לן דאסור: **ירשיעון אלהים אחריני.** לבד מאלהים האמור למעלה בעינא תרתי ולמעלה דומיא דלמטה הרי ד': **דהיאך והאי.** (ז)ירשיעון אלהים האמור למעלה ואלהים האמור כאן ולעולם לשון רבים משמע:

וכפר וכפר וכפר. בשעיר נשיא ובשעירה ליחיד ובכבשה ליחיד כתיב (ויקרא ד) ומשמע דסגי בכפרה אחת כדמפרש: **מפני הדין.** הוצרכו ליכתב כולן דאי לא הוו כתיבי הוו מייתנא מדינא דכולהו מתנות מעכבי. שיכול לא גרסינן: **והלא דין הוא.** דלא ליעכבו למה לי לרבויי דבכפרה אחת סגי: **נאמרו דמים.** בפרשה למטה גבי חטאת העוף דשמיעת הקול דכתיב (ויקרא ה) והזה מדם החטאת על קיר המזבח: **ונאמרו דמים למעלה.** בחטאת בהמה: **שנתנו במתנה אחת כיפר.** דהא לא כתיב (ב) קרנות. לשון אחר נאמרו דמים למטה למטה מחוט הסיקרא בעולה ושלמים ואשם ונאמר דמים למעלה למעלה מחוט הסיקרא דהיינו חטאת בהמה דכתיבי בה קרנות (ויקרא ד) מה דמים האמורים למטה שנתנן במתנה אחת כיפר דהא אפי' ב"ש מודו בשאר קרבנות דכתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך. לשון אחר למטה בפרשה תחתונה דויקרא [ה] באשמות כתיבי. לשון אמצעי עיקר: **בפנים.** חטאות הפנימיות דפר כהן משיח והעלם דבר הטעונין שבע הזיות על הפרוכת ועל מזבח הזהב ותנן בהו מתנה אחת מהן מעכבת באיזהו מקומן (זבחים מז.) ונפקא לן מקראי בהקומץ רבה (מנחות דף כז.) ועשה כאשר עשה(ח) מה ת"ל לכפול בהזאות מלמד שאם חסר אחת מכל המתנות לא עשה כלום: **דנין חטאת.** ונאמרו בה קרנות מחטאות הפנימיות שהן חטאות ונאמרו בה (ויקרא ד) קרנות המזבח קטורת הסמים: **ואל יוכיח זה.** דם האשם שאינו חטאת ולא נאמרו בה קרנות אלא סביב. ולישנא דחטאת העוף נמי אינו חטאת וארבע קרנות כלומר אע"פ שמן חטאות לא נאמרו בו קרנות וכולן שמעתיה ודחטאת העוף לא סלקא לו: **ור"ש ורבנן.** כולהו יש אם למקרא סבירא להו וכי מדלית חד בסוכות לגופיה פשו להו ארבעה אבל רבנן סברי סככה בעי קרא פשו להו ג' דפנות וגרעתא הלכתא לשליסית ור"ש סבר סככה לא בעי קרא דמקרא דמדלינן לגופיה נפקא דהא בלא סככה לא מיקריא סוכה: **נפשות דעלמא.** ולעולם חדא משמע אלא הכי קאמר על אחת מכל נפשות מת שבעולם לא יבא: בפרשת שמע (דברים ו) ובפרשת כי יביאך (שמות יג) כתיב לטטפת (ט)חסר וי"ו אבל בפרשת והיה אם שמוע כתיב (דברים יא) לטוטפות מלא הרי כאן ד' בתים לתפילין של ראש אבל של יד אינה אלא אחת: **בכתפי.** שם מקום. כשרוצים לומר שתים אומר טט: **ובאפריקי.** נמי מקום וקורין לשתים פת: **דשני קרא ממסורת.** באותיות הקריאה יתירות על המסורת כמו לטוטפות בסוכות קרנות דליכא למימר מדשני ולאו תרווייהו דרשינן: **אבל חלב וחלב דכי הדדי נינהו.** כולי עלמא מודו דיש אם למקרא: יראה כל זכורך כתיב וקרינא יֵרָאֶה (ג) תרווייהו דרשינן יֵרָאֶה כל זכורך שיראו פני השכינה יִרְאֶה משמע שיתראו לפניו שהוא בא לראותו היקים ראייתך לראותו כדרך שהקב"ה בא לראותך כך בא ליראות לו מה הוא רואה אותך כשהוא שלם שנאמר (דברים יא) עיני ה' אלהיך בה מראשית אף אתה רואה אותו בשתי עיניך. אלמא אע"ג דכי הדדי נינהו דרשינן מסורת וגבי חלב נמי מאן לימא דלא לידרש חלב אמו כתר מסורת: **דרך בישול.** חָלָב לגלול כמים ואיכא בישול אבל חֵלֶב אינו בישול אלא טגון:

דן

דנין חטאת וארבע קרנות. תימה הא אפי' פנים מפנים לא גמרינן כפרק ב"ש (זבחים דף לט:) דבעי קרא לפר כהן משיח ולפר העלם דבר של ציבור ולשעירי ע"ז אף על גב דכולהו חטאות נינהו וכ"ש דלא אתו חיצונות מפנימיות ושמא כיון דאשכחן דלא פליג קרא התם מהשתא לא מחלקינן אפי' חיצונות מפנימיות:

לטטפת לטטפת לטוטפות. תימה דלא כתיב וי"ו בין פ"א לתי"ו בכולהו ויש מפרשים משום דכתיב ולטוטפת וגורעין וי"ו דבריש התיבה ומוסיפין בסוף התיבה ודורשין כדאשכחן בפרק ב' דזבחים (דף כה.) ולקח מדם הפר דם מהפר יקבלנו ובריש יש נוחלין (ב"ב דף קיא:) דרשינן ונתתם את נחלתו לשארו נחלת שארו לו וקשה דבפרק הזהב (ב"מ דף נד:) אמר גבי הקדש כתיב ויסף חמישית אע"ג דכי שקלת לוי"ו דויסף ושדית ליה אחמישית סוף סוף הוו ליה חמישיתו ולא נימא לשדיה בין יו"ד לתי"ו דהוה חמישיות משמע דבאמצע תיבה אין מוסיפין ומיהו אשכחן בפרק מומין אלו (בכורות דף מד:) גבי מרוח אשך דתנן ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר שמראיו משוכין ומפרש בגמרא דגורעין מ' ממרוח ושדינן אאשך ואל"ף דאשך שדינן אמרוח וקרי ביה מרא חשך ובירוש' איכא פלוגתא דר' אמי בשם ר' יוחנן אמר גורעין לדרוש מתחלת הפרשה לסופה פירוש מתחלת התיבה לסופה ור' יוחנן בשם ר' ירמיה אמר אפי' באמצע תיבה ור"ת מפרש דוי"ו דולטוטפת דריש וה"ג לטטפת לטטפת ולטוטפת הרי כאן ד' ולמ"ג (ד) דר"ש לא דריש וי"ו וי"ו למ"ד דריש כדאמרי' בהערל (יבמות דף עב:) גבי והנותר(א):

טט בכתפי שתים. פי' בתיבה אחת רמז הכתוב ארבע בתים בין שתי הלשונות כתפי ואפריקי ומכיון דאשכחינן ליה בחד תיבה לית לן לרבויי טפי א"נ הא דלא דרשינן בתים טובא משום דלא מצינו בתורה כתובים אלא כד' פרשיות וי"מ דלרבי עקיבא דל חד לגופיה ומשני טוטפות דריש ד' בתים לכל לשון שני טוט ושני פת(ב):

כדרך שבא לראות. פי' בקונטרס כדרך שבא לראותך (ג)כן אתה בא ליראות לו מה הוא רואה אותך שלם (ה) אף אתה רואה אותו בשתי עיניך ולפי זה קאי יראה אקדוש ברוך הוא וקאי יראה אזכורך ואין הלשון משמע כן אלא תרווייהו משמע אזכורך לכך מפרש רבינו תם איפכא כדרך שזכורך בא לראות את פני השכינה שהקדוש ברוך הוא רואהו בשתי עיניו כך זכורך רואהו בשתי עיניו שלו ויאמר השתא לשון בא דשכינה תמיד בבית המקדש:

דרך בישול אסרה תורה. ובחלב אינו בישול אלא טיגון כדפירש בקונטרס והאי דקרי לצלי קדר בישול בפרק כל שעה (פסחים דף מא. ושם) שאני התם דכתיב ובשל מבושל מ"מ וי"מ דרך בישול אסרה תורה * דבלא בישול שרי וע"י בישול אסור לאפוקי חלב דבלאו הכי אסור וקשה לפי זה דחלב ומתה אסרינן בחלב בפרק כל הבשר (חולין דף קיג: ודף קטו.) למ"ד איסור חל על איסור וקאמר התם חלב ומתה לא צריכא קרא:

ואם

עין משפט
נר מצוה

כז א מיי' פ"א מהל' תפילין הלכה א סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' לב סעיף א:

כח ב מיי' פ"ב מהל' חגיגה הלכה א סמג עשין רל:

◆

תורה אור השלם

1. על כל דבר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח
2. וְאֶת כָּל חֶלְבּוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ד כו
3. וְאֶת כָּל חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר הוּסַר חֵלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ד לא
4. וְאֶת כָּל חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר יוּסַר חֵלֶב הַכֶּשֶׂב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֹתָם הַמִּזְבֵּחָה עַל אִשֵּׁי יְיָ וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ד לה
5. וְעַל כָּל נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: ויקרא כא יא
6. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: דברים ו ח
7. וְשַׂמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: דברים יא יח
8. וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה וּלְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרָיִם: שמות יג טז
9. רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ: שמות כג יט
10. שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶל פְּנֵי הָאָדֹן יְיָ: שמות כג יז

◆

רבינו חננאל

דם משתי נפשות מטמא באהל. ואקשינן ומי איכא מאן דלית ליה יש אם למקרא והתניא בחלב אמו יכול בחלב אמו ממש. אמרת יש אם למקרא ושנינן כולי עלמא יש אם למקרא ור' ורבנן בהא פליגי ר' סבר אשר ירשיעון אלהים אלהים אחריני ורבנן סברי ירשיעון דהאיך והאי ור' יהודה בן רועץ לא פליגי עליה. בית הלל דתניא וכפר וכו'. ואקשינן איני דכולי עלמא יש אם למקרא והתניא לטטפת לטטפת לטוטפות הרי כאן ארבע דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא אומר אינו צריך טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים ושנינן לעולם פליגי וכי פליגי היכא דשני מקרא ממסורת אבל חלב וחלב דכי הדדי נינהו יש אם למקרא. ואקשינן והרי יראה ויראה דכי הדדי נינהו ופליגי דתניא יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה בן תימא הסומא באחת מעיניו פטור מן הראיה שנא' יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עינים אף לראות בשתי עינים. ושנינן לעולם בכולהו פליגי והכא משום דכתיב לא תבשל גדי בחלב אמו דרך בישול אסרה תורה כלומר דבר שהבשול גרם לו האיסור לאפוקי חלב דאפי' בלא בישול אסור: ת"ר דיני ממונות

מסורת הש"ס

א) זבחים לח., ב) שם נב:, ג) זבחים לז: מנחות לד:, ד) חגיגה ב. ד: ע"ש ערכין ב: ע"ש, ה) פסח יראה [ר"ל הרי"ש בשו"א] וקרינן יראה [הרי"ש בקמץ] כדרך כנ"ל. רש"ל, ו) [חולין קח.], ז) נ"ל אלהים האמור למעלה ואלהים האמור כאן ולעולם ירשיעון לשון רבים משמע, ח) [ויקרא ד], ט) [ע' דלפנינו בפ' כי יביאך וגו' והיה אם שמוע לטוטפת כתיב ועי' תוס' דהכא וכזבחים ובמנחות], י) [וע"ע תוספות זבחים לז: ותוס' מנחות לד: ד"ה לטוטפות], כ) [וע"ע זבחים שם ותוס' מנחות שם ד"ה טט], ל) כן הוא גם כנ"ל. רש"ל [ועיין רש"א].

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דרך וכו' דבלא בישול וכו'. ק"ל הא מסכתא כלא בישול דשרי כמבשל בשר בחלב טהור דהא כל שומן דבהמה טהורה מקרי חלב אלא דעל הקרב אסרה תורה ואם כן דלמא מיירי הקרא בחלב טהור:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דהאיך ודהאי ור"י בן רועץ: (ב) רש"י ד"ה שנתנו וכו' לא כתיב (קרנות) תא"מ. ונ"ב ס"א קירות: (ג) ד"ה יראה וכו' ותרווייהו דרשינן וכו' בא לראותך כך הוא בא לראות לך מה הוא רואה אותך כשהוא שלם בב' עיניו שנאמר עיני: (ד) תוס' ד"ה לטטפת וכו' ולמ"ג דר' ישמעאלא לא דריש וי"ו וי"ו: (ה) ד"ה כדרך וכו' שלם בב' עיניו אף אתה וכו' קאי יֵרָאֶה אקדוש ב"ה וקאי יֵרָאֶה אזכורך:

◆

מוסף רש"י

וכפר וכפר וכפר. בשעיר נשיא ושעירה וכבשה שמתן על המזבח החיצון (זבחים לח.). מפני הדין. שאחר חלילה ומלמד על החטאת החיצונה שכל מתנותיה מעכבות, לכך נאמרו אלו להכשיר אם חיסר (שם). והלא דין הוא. להכשיר במתנה אחת וקרא למה לי (שם). נאמר דמים למטה. מחוט הסיקרא, כל הדמים חוץ מחטאת, ונאמר דמים למעלה. מחוט הסיקרא חטאת, מה דמים התחתונים כפר במתנה אחת, דכתיב ודם זבחיך ישפך, ומיהו חטאת מהאי קרא לא יליף, דלא שייכא ביה לשון שפיכה כי אם זריקה, שהיא במתנת אצבע, אלא בבנין אב למד מן התחתונים דאף הוא כפר במתנה אחת (שם). נאמר דמים בחוץ. בחטאות החיצונות, ונאמר דמים בפנים. בחטאות הפנימיות (שם). דנין חוץ מחוץ. חטאת מעולה (שם). דנין חטאת וד' קרנות. חטאת החיצונה שהיא חטאת וכתיב בה ארבע קרנות, כמו שאמרנו למעלה קרנות קרנות, מחטאת הפנימית שהיא חטאת ונאמרו בה ארבע קרנות כדלקמן, למעלה הוא אומר קרן קרנות, כפר כהן משיח הרי שתים, למטה הוא אומר כפר העדה קרן קרנות הרי כאן ארבע (שם). ואל יוכיח זה. חוץ לשאר דמים שאינן חטאת ולא נאמר בהן קרנות (שם). לטטפת לטטפת לטוטפות הרי כאן ארבע. מכאן שכותבין ד' פרשיות בד' בתים (מנחות לד:). טט בכתפי שתים. כלומר מקום קורין לשתים טט (שם). פת באפריקי שתים. ועל שם מנין פרשיותיהם נקראו טוטפות (דברים ו ח). יראה יראה. יִרְאֶה כתיב וקרינן יֵרָאֶה, יראה כל זכורך את פני האדון, ממשמע שהאדם רואה את השכינה, יראה כל זכורך את פני האדון משמע [illegible] בשתי עיניו של אדם (חגיגה ב.) כדרך [illegible] בשתי עיניך (ערכין ב:).